

TURISTIK KLASTERLAR ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISH

Mirzashova Guliston Bazarbayevna
Osiyo Xalqaro Universiteti Magistranti.

Annotatsiya. Ushbu ilmiy ishda turistik klasterlar orqali hududlarning investitsion jozibadorligini oshirish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqotda turistik klaster tushunchasi, uning iqtisodiy mohiyati hamda investitsion muhitga ta'sir etuvchi asosiy omillar yoritilgan. Shuningdek, klaster yondashuvining turizm sohasini rivojlantirishdagi o'rni, infratuzilma, davlat-xususiy sheriklik va hududiy brending kabi jihatlar ilmiy asosda ko'rib chiqilgan. Ishda O'zbekiston sharoitida turizm klasterlarini rivojlantirish imkoniyatlari va mavjud muammolar ham tahlil qilingan. Natijada turistik klasterlar investitsiyalarni jalb etish, iqtisodiy o'sishni ta'minlash va hududlar raqobatbardoshligini oshirishda muhim vosita ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: turistik klaster, investitsion jozibadorlik, turizm iqtisodiyoti, hududiy rivojlanish, infratuzilma, davlat-xususiy sheriklik, turizm siyosati, investitsiya muhiti, klaster yondashuvi, raqobatbardoshlik.

Hozirgi globallasuv sharoitida jahon iqtisodiyotining rivojlanishi ko'p jihatdan xizmatlar sohasi, xususan turizm tarmog'ining o'sishiga bog'liq bo'lib bormoqda. Turizm iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri sifatida nafaqat valyuta tushumini oshiradi, balki yangi ish o'rinlarini yaratadi, hududlar infratuzilmasini rivojlantiradi va mamlakatning xalqaro nufuzini mustahkamlaydi. Shu sababli so'nggi yillarda turizm sohasini rivojlantirishning yangi tashkiliy shakli sifatida turistik klasterlar konsepsiyasi keng joriy etilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish va uning iqtisodiyotdagi ulushini oshirish bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-apreldagi PQ-232-son "Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorida ichki turizmni rivojlantirish, hududlarda turistik infratuzilmani kengaytirish, zamonaviy xizmat turlarini joriy etish hamda aholining turizm xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini oshirish bo'yicha ustuvor vazifalar belgilab berilgan [1]. Mazkur qarorda turizm sohasini iqtisodiyotning strategik tarmoqlaridan biriga aylantirish, investitsiyalarni jalb etish hamda hududlarning turistik salohiyatini to'liq ishga solish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu hujjat turistik klasterlarni rivojlantirish va ularning investitsion jozibadorligini oshirishda muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Turistik klasterlar ma'lum bir hududda joylashgan va turizm faoliyati bilan bog'liq bo'lgan korxonalar, tashkilotlar va infratuzilma obyektlarining o'zaro hamkorlikdagi tizimi hisoblanadi. Bunday tizimda mehmonxonalar, transport xizmatlari, restoranlar, sayyohlik agentliklari, madaniy va tarixiy obyektlar hamda davlat boshqaruvi organlari birgalikda faoliyat yuritadi. Ushbu hamkorlik natijasida yagona turistik mahsulot shakllanadi va xizmatlar sifati oshadi. Klaster yondashuvi orqali resurslar samarali taqsimlanadi, xarajatlar kamayadi va raqobatbardoshlik ortadi.

Investitsion jozibadorlik esa ma'lum bir hudud yoki tarmoqning ichki va tashqi investorlar uchun qulay iqtisodiy, siyosiy va huquqiy sharoitlarga ega ekanligini ifodalaydi. U iqtisodiy barqarorlik, infratuzilma rivoji, soliq imtiyozlari, mehnat resurslarining sifati va bozor imkoniyatlari kabi omillar bilan belgilanadi. Turizm sohasi investitsiyalarni tez qaytarish imkoniyati va yuqori daromadlilik bilan investorlar uchun jozibador hisoblanadi.

Turistik klasterlar investitsion jozibadorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Birinchidan, klasterlar hududiy infratuzilmani rivojlantiradi. Yo'llar, aeroportlar, mehmonxonalar, aloqa va kommunikatsiya tizimlarining yaxshilanishi investorlar uchun qulay sharoit yaratadi. Ikkinchidan, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik kuchayadi, bu esa investitsion xavflarni kamaytiradi va ishonchni oshiradi. Uchinchidan, klaster ichida xizmatlar integratsiyasi kuchayib, raqobatbardoshlik ortadi va xizmat sifati yaxshilanadi. Bu esa o'z navbatida investorlarga barqaror daromad olish imkonini yaratadi [3].

Bundan tashqari, turistik klasterlar hududlarning yagona brendini shakllantirishga yordam beradi. Masalan, tarixiy shaharlar, ekologik hududlar yoki ziyorat maskanlari sifatida shakllangan klasterlar xalqaro bozorda tez taniladi va sayyohlar oqimini oshiradi. Sayyohlar sonining ko'payishi esa investitsiyalar kirib kelishini tezlashtiradi va yangi loyihalarning amalga oshirilishiga turtki beradi.

O'zbekiston sharoitida turistik klasterlarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz va Toshkent kabi shaharlarda turizm infratuzilmasini klaster asosida rivojlantirish ishlari olib borilmoqda. Mamlakatda tarixiy-madaniy turizm, ziyorat turizmi, ekoturizm, etnoturizm va tibbiy turizm yo'nalishlari jadal rivojlanmoqda. Bu esa investitsion muhitni yanada yaxshilab, xorijiy va mahalliy investorlar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Turistik klasterlarni rivojlantirishda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Soliq imtiyozlari berish, yer uchastkalarini ajratish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish investitsiya oqimini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqamli marketing, xalqaro targ'ibot va internet platformalaridan samarali foydalanish ham investitsion jozibadorlikni kuchaytiradi.

Shunga qaramay, turistik klasterlarni rivojlantirish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, malakali kadrlar yetishmasligi, byurokratik to‘siqlar va marketing tizimining sustligi shular jumlasidandir. Ushbu muammolarni hal qilish uchun ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, investitsiya qonunchiligini soddalashtirish, infratuzilma loyihalarini kengaytirish va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish zarur [5].

Xulosa qilib aytganda, turistik klasterlar investitsion jozibadorlikni oshirishning eng samarali va zamonaviy iqtisodiy vositalaridan biri hisoblanadi. Ular orqali ma’lum bir hududdagi turizm bilan bog‘liq barcha resurslar — tarixiy-madaniy obyektlar, mehmonxona xo‘jaligi, transport xizmatlari, ovqatlanish tizimi va boshqa infratuzilma elementlari yagona tizimga birlashtiriladi. Natijada xizmatlar sifati oshadi, xarajatlar optimallasadi va turistik mahsulotning raqobatbardoshligi kuchayadi. Klaster yondashuvi hududiy iqtisodiyotning kompleks rivojlanishiga xizmat qiladi. Turizm infratuzilmasining yaxshilanishi faqat sayyohlar oqimini oshirib qolmay, balki mahalliy aholi uchun yangi ish o‘rinlarini yaratadi, kichik va o‘rta biznesning rivojlanishiga turtki beradi hamda hududlar daromadlarini oshiradi. Bu esa o‘z navbatida iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga olib keladi.

O‘zbekiston sharoitida turistik klasterlarni yanada rivojlantirish katta strategik ahamiyatga ega. Chunki mamlakatning boy tarixiy-madaniy merosi, geografik joylashuvi va tabiiy resurslari turizm sohasini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Klaster yondashuvining to‘liq joriy etilishi hududlarning investitsion jozibadorligini sezilarli darajada oshiradi, xorijiy va mahalliy investorlar uchun qulay sharoitlar yaratadi hamda xalqaro investitsiyalar oqimini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-apreldagi PQ–232-son “Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishga doir qo‘shimcha choratadbirlar to‘g‘risida”gi qarori
2. Astanov Sh. Sh. Turizm sohasida investitsion loyihalarni jalb qilish mexanizmlari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar jurnali. Toshkent, 2023. №4. – B. 45–52.
3. Raximova D. R. O‘zbekistonda turistik klasterlarni rivojlantirish istiqbollari // Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali. Toshkent, 2023. №2. – B. 33–40.
4. Abdurahmonova G. A. Turistik klasterlar va ularning iqtisodiy samaradorligi // Science and Education. Toshkent, 2023. №5. – B. 67–74.
5. Xazratqulov O. K. Turizm sohasida milliy rivojlanish modeli // Modern Science and Research. 2024. №1. – B. 21–28.